

Kopi fra DBC Webarkiv

Kopi af:

Vi er blevet det nye råmateriale

Dette materiale er lagret i henhold til aftale mellem DBC og udgiveren.

www.dbc.dk

e-mail: dbc@dbc.dk

Kultur / **Filosofi**

»Vi er blevet det nye råmateriale«

INTERVIEW / 17.06.19

Den stadig uafsluttede kolonihistorie er en central del af vestens historie og nutid. Filosofen Achille Mbembe insisterer på at belyse sammenhængen mellem død og liv, vold og civilisation og brutalitet og fornuft.

Rosa Skytt Burr

»Grænser bliver i dag i stigende grad omdannet til mobile, bærbare, omnipræsente og allestedsnærværende realiteter. Men kun for visse segmenter af befolkningen.« Den camerounske filosof Achille Mbembe gæstede årets Click Festival med en keynote om kroppe, klima og grænser. Mbembe er interesseret i spørgsmålet om, hvordan vi deler jorden, og hvem der har lov at være en del af dette "vi". For hvem ejer egentlig jorden? Hvem har ret til at bevæge sig på den? Og hvem er de kroppe, som slet ikke bør bevæge sig?

Under temaet *Death Worlds* var det Mbembes begreb om nekropolitik (som kan oversættes til dødspolitik), der satte tonen for festlighederne i Helsingør. Alt fra den døende planet til BlackLivesMatter kan forstås nekropolitisk. »Nekropolitik er bogstaveligt talt en drabspolitik—at fordele død« som Mbembe, der til daglig er professor på Wits Universitet i Johannesburg i Sydafrika, formulerer det, da ATLAS møder ham på Helsingørs Kulturværft i anledning af udgivelsen af den nye danske oversættelse af hans nu klassiske tekst *Nekropolitik*.

Nekropolitik kan rumme et uhyggeligt væld af analyser af vor tid, hvilket også i høj grad blev understreget i de to foregående keynotes på festivalen. Både den italienske filosof Rosi Braidotti og den portugisiske

filosof Paul B. Preciado undersøgte tidligere på dagen, på hver deres energiske og tankevækkende måde, nekropolitikkens forhold til klima, køn, race, reproduktion og teknologi.

« »Europa har et forfærdeligt problem med sandheden. Europa proklamerer sandheden, men kan ikke lide sandheden. Det er forelsket i myter og myter om sig selv,«

»Nekropolitik er de teknologier og apparaturer, der bliver taget i brug, måden gennem hvilken enten stater eller andre magtfulde missioner fordeler drabshandlingen. Det ville være den direkte definition,« forklarer Mbembe.

En enorm masse

Begrebet udspringer af Mbembes frustration over den analyse, den afdøde, men allestedsnærværende, franske filosof Michel Foucault påbegyndte med sit begreb om biopolitik (livspolitik). Biopolitik-begrebet er blevet ivrigt videreført og gentænkt af flere af nutidens tænkere, såsom den populære italienske filosof Giorgio Agamben.

Foucault udviklede biopolitik-begrebet til at beskrive det, der skete i den moderne tidsalder, hvor magten ikke længere lå hos en suveræn regent, der sad på sværdets magt, dvs. magten til at slå ihjel. Under suveræniteten var henrettelser populære, fordi det var i drabsøjeblikket, at man fik mulighed for at se magten i levende live. I døden blev magten cementeret.

Denne asymmetriske magt over liv og død tippede dog, ifølge Foucault, på et tidspunkt over til livets fordel. Med industrialisering, bureaukratisering, teknologisering osv. blev selve kroppen og det biologiske liv pludselig et langt mere interessant og lovende gestandsfelt end den ellers så spektakulære halshugning.

Mennesker blev nu gennem disciplin, overvågning, forskning og regulering til en art, en enorm masse, der skulle undersøges, justeres og i det hele taget gennemtrænges totalt. Det sunde, robuste, kontrollerede, reproduktive liv bliver nu målet med alt.

Blod i mobilen

Ifølge Mbembe, Braidotti og Preciado har denne gennemtrængning af selve livet kun taget fart og findes i vor tid i en hyperversion, hvor datahungrende techgiganter ved alt om os, vores adfærd, krop og forbrug.

»Ingen sfære af vores liv er blevet efterladt uberørt,« observerer Mbembe i sin keynote, hvor han fokuserer på den lange koloniale tradition af corporate suverænitet — fra oplysningsmænd, der skrev forfatninger og holdt slaver, til nutidens multinationale kæmper, der til forveksling ligner selvstændige, suveræne nationalstater. »Vi er blevet det nye råmateriale.«

Vi er selvfølgelig langt fra det eneste råmateriale. Efter en larmende mobiltelefon et sted i den stille sal forstyrrer Mbembes keynote, minder han os om, at »vi selvfølgelig stadig udvinder gamle former for råmateriale. Tag til et sted som den Demokratiske Republik Congo, der er det stadig coltan.« Coltan er et såkaldt konfliktmineral, da produktionen ligger i hænderne på organiserede og væbnede kriminelle. »Jeg hørte en telefon ringe; vi ville ikke have en telefon uden coltan, vi ville ikke have computere foruden coltan.«

Vores tro følgesvend, som både hjælper, forbinder og overvåger os, bliver således til gennem en kombination af gammeldags gravearbejde og en militariseret kapitalisme. »Der er noget blodigt i mobiltelefonen« som Mbembe formulerer det.

Travlt med at slå ihjel i kolonierne

Den blodige mobiltelefon peger på det, Mbembe finder utilstrækkeligt ved betegnelsen biopolitik. Ved at fremhæve livet bliver begrebet ude af stand til at beskrive dødens og voldens enorme rolle i vor tids politiske ordning.

»Vestens historie er ikke blot Vestens historie *i Vesten*. Det er også Vestens historie i resten af verden. Og det er en meget alvorlig begrænsning ved Foucault men også ved et væld af andre tænkeres perspektiver.« fortæller Mbembe ATLAS. »De tænker som om, at Vesten *var* verden.«

Foucault var dog også bevidst om, at hverken blodet eller døden forsvandt, da biopolitikken indtrådte, og identificerede racismen som den mekanisme, hvorigennem biopolitikken og suveræniteten fusionerer. I Foucaults optik er racisme den mekanisme, der gør visse menneskers død nødvendig for andres liv. Livet bliver nu gødet gennem drabet. Massakren bliver vital, som Foucault formulerer det.

»Det gør han, det gør han,« siger Mbembe til ATLAS. »Han taler om det i *Society Must Be Defended*, og han viser at netop i en racial stat, der kolliderer den distinktion«, dvs. distinktionen mellem biopolitik og suverænitet, mellem magten over livet og magten over døden.

Ifølge Mbembe er det dog afgørende, at Foucault ignorerer kolonialismen og »begrænser sine refleksioner

“ **»Vi bliver nødt til at rehabilitere fornuft, hvis vi vil reparere verden.«**

til vestlige oplevelser, hvilket mindsker deres universelle anvendelse.«

Derfor er det nødvendigt at tale om dødens politik og ikke blot livets. »Ja, fordi lige så meget som de dyrkede livet i Vesten, havde de travlt med at slå ihjel i kolonierne.«

»Så man må sammenholde de to ting, hvis man vil give en historisk beretning om vesten, der er plausibel. Man bliver nødt til at sammenholde de to ting.«

»Og det er nødvendigt at bearbejde den vestlige historie i sin helhed. Og hvis man gør det, så bliver man nødt til at tage vestlig magt udenfor vesten alvorligt: kolonialisme, slaveri osv. I [Foucaults] studie af fængslet og i hans studie af suverænitets og biopolitik er det som om, at det ikke er en del af vestens historie. Og det er det jo.«

Europa har taget meget og gratis

Både i *Nekropolitik* og i Mbembes foredrag på Click Festival fungerer racisme og kolonialisme som en rød tråd. Til forskel fra mange analyser af biopolitik, der ofte bearbejder Holocaust som enten biopolitikens udgangspunkt eller kulmination, fremhæver Mbembe andre punkter i historien: f.eks. slaveriet, kolonialismen, vor tids besættelse af Gaza og flygtningelejre i dagens Europa. Han er særligt optaget af spørgsmål om mobilitet: hvem må rejse hvorhen? Og hvis bevægelse kriminaliseres og mistænkeliggøres?

“ **»Jeg synes ikke, at det er Europas rolle at løse verdens elendigheder, men Europa kan heller ikke gå ud og forårsage elendighed og så sige »det er ikke vores ansvar!«**

»Kolonialisme og slaveri osv. er ikke bare en eller anden ekstern, ligegyldig hændelse, det er ikke et bilag, det er ikke en fodnote. Det er en del af neksus. Man skal fastholde denne her neksus.« siger Mbembe til ATLAS.

»Europa har et forfærdeligt problem med sandheden. Europa proklamerer sandheden, men kan ikke lide sandheden. Det er forelsket i myter og myter om sig selv,«

»[Europa] har taget meget og gratis — mennesker, for eksempel. Og Europa erkender ikke engang, at det er sket.«

Sund fornuft ud af vinduet

»Jeg synes ikke, at det er Europas rolle at løse verdens elendigheder, men Europa kan heller ikke gå ud og forårsage elendighed og så sige »det er ikke vores ansvar!« Eller at »verden begyndte i dag!« Det er sund fornuft, men nutildags er sund fornuft blevet smidt ud,« siger Mbembe og griner, »smidt ud af vinduet.«

Men hvad med den lange historiske sammenhæng mellem fornuft og vold, som Mbembe analyserer i *Nekropolitik*? »Jo, det betyder, at en fornuftskritik stadig er nødvendig for dens rehabilitering.« Mbembe har da også skrevet sin egen fornuftskritiske pendant til Immanuel Kants klassiker med titlen *Critique de la raison nègre*.

»Vi bliver nødt til at vikle fornuften ud af den volds- og brutalitetshistorie, som den har været forbundet med. Og uden den afvikling, så vil vores verden være et meget voldeligt sted. Meget voldeligt. Vi bliver nødt til at rehabiliterer fornuft, hvis vi vil reparere verden.«

FAKTA

Achille Mbembe var et af hovednavnene til årets Click Festival, der løb af stablen under temaet "Death Worlds" den 18.-19. maj på Helsingørs Kulturværft. Næste Click Festival foregår den 23.-24. maj 2020.

Achille Mbembe,
*Nekropolitik og
Afkolonisering af*

universitetet, Forlaget
Aleatorik

